

СПЕЦИФІКА РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ: ВПРОВАДЖЕННЯ АВТОРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ ТРЕНІНГОВИХ ПРОГРАМ

THE SPECIFICITY OF THE WORK OF THE SOCIAL TEACHER IN THE CONDITIONS OF RESIDENTIAL INSTITUTIONS: INTRODUCTION TO COPYRIGHT COMPLEX TRAINING PROGRAMS

Лілія Єрємiна
Liliya Yeremina

Анотація

Тема соціально-педагогічної роботи в умовах інтернатних закладів набуває дедалі більшої актуальності. Матеріали статті висвітлюють практичну частину роботи з вихованцями підліткового віку. Автор описує специфіку підготовки вихованців інтернатних закладів до сімейного життя засобами впровадження комплексу тренінгових програм.

Annotation

The theme of socio-pedagogical work in the conditions of residential institutions is becoming increasingly important. The article highlights the practical part of the work with pupils of adolescent age. The author describes the specifics of training of children in residential care to family life means the introduction of a range of training programs.

Ключові слова: вихованці інтернатних закладів, сімейне життя

Keywords: pupils of boarding schools, family life

Вступ

Взірець поведінки, моральні та соціальні установки дитини формуються у сім'ї. І тому, лише успішна співпраця сім'ї та закладів інтернатного типу уможливує ефективний вплив на повноцінний і гармонійний розвиток вихованців цих закладів. В основі розробки комплексу тренінгових програм було покладено родинноцентричний підхід. Опора саме на цей підхід гарантує орієнтацію на батьківсько-дитячі взаємини вихованців інтернатних закладів. Практичне впровадження родинноцентричного підходу дозволяє опосередковано навчати, розвивати та виховувати особистість як майбутнього сім'янина та формувати почуття відповідальності щодо батьківства.

1. Мета та завдання комплексу тренінгових програм

Вихованці інтернатних закладів – особлива категорія дітей, які потребують й особливого підходу у соціально-виховному процесі, адже майбутнє нашого суспільства, нашої держави цілком залежить від того, яким чином було сформовано готовність до майбутнього, а саме до сімейного життя.

У зв'язку з цим, мета комплексу тренінгових програм «Сімейне щастя – крокуймо разом» полягає у формуванні фундаментальної готовності вихованців інтернатних

закладів до сімейного життя, до гідного материнства та відповідального батьківства. Реалізація комплексу тренінгових програм має сприяти розв'язанню наступних завдань:

1. Пропаганда позитивного досвіду сімейного життя.
2. Формування духовно-моральних цінностей.
3. Розширення знань про сім'ю, закономірності її розвитку, традиції та звичаї тощо.
4. Формування відповідального «батьківства».

Актуальність комплексу тренінгових програм виявляється у виконанні нею функцій виховного інструменту, що має протистояти соціальній небезпеці, що оточує дану категорію вихованців.

Зміст комплексу тренінгових програм є також і профілактичною основою щодо соціальної загрози та патології сімейних відносин, а також засобом підвищення рівня усвідомлення змісту сімейного життя.

Умови реалізації комплексу тренінгових програм:

Комплекс тренінгових програм «Сімейне щастя – крокуймо разом» містить 14 тем (3 розділи), що розраховані на 84 години, що мають бути виконані за три роки:

- 1 розділ – **7 клас**
- 2 розділ – **8 клас**
- 3 розділ – **9 клас**

1.1. Шляхи реалізації комплексу тренінгових програм

Серед шляхів реалізації тренінгових програм нами виділено наступні:

1. Тренінгові програми для вихованців інтернатних закладів.
2. Тренінгові програми для батьків вихованців інтернатних закладів або осіб, які їх замінюють.
3. Тренінгові заняття для вихованців інтернатних закладів та їх батьків/ осіб, які їх замінюють (сумісно).

Форми взаємодії:

- дискусії та дебати;
- інтелектуальні та рольові ігри;
- кінотерапія;
- зустрічі з представниками медичних, юридичних, соціологічних наук;
- класно-сімейні подорожі;
- сімейний вернисаж;
- сімейний архів;
- сімейний музей;
- скринька довіри.

Готовність вихованців інтернатних закладів (старший підлітковий вік) до сімейного життя визначається за наступними *показниками*:

1. Морально-психологічна та інтелектуально-пізнавально готовність
2. Статеві-сексуальна вихованість.
3. Соціально-медична та правова обізнаність.
4. Господарсько-економічна підготовка.

1.2. Прогнозований результат

За результатами засвоєння матеріалу тренінгових програм вихованці інтернатних закладів *мають знати*:

- історію становлення та розвитку інституту сім'ї в Україні;

- сімейні традиції, звичаї та обряди української культури;
- духовно-моральні норми шлюбу;
- твори видатних митців, присвячених темі сім'ї та сімейного життя (літератури, кіно, образотворче мистецтво тощо).

мають набути:

- досвід впевненої поведінки для вдалого розв'язання проблемних ситуацій;
- певну добірку духовно-моральних цінностей (любов, добро, повага, культура, віра, надія, рівність, гідність, материнство, батьківство тощо);

мають бути націлені:

- на почуття любові, взаємоповаги, взаємну моральну відповідальність між членами сім'ї;
- на офіційний шлюб;
- на народження і виховання дітей у повній сім'ї;
- на відповідальне виконання функцій батьківства;
- на виконання основних побутових обов'язків (сумісне господарство, розподіл бюджету тощо);
- на взаємозв'язок з батьківськими сім'ями (цінності сім'ї та родоvodu).

2. Тематичний напрям комплексу тренінгових програм

РОЗДІЛ 1. «Сім'я: від печери до котеджу» (історія появи та розвитку сім'ї, еволюція сімейних відносин)

Тема: Контури сімейного життя (зародження сімейних стосунків)

Тема: Розфарбуємо сім'ю – для чого потрібна сім'я

Тема: Шлюб як основа існування сім'ї

Тема: Особливості українських сімей

Тема: Побутові секрети сучасного сімейного життя

РОЗДІЛ 2. «Таємниці сімейного життя» (психолого-педагогічні особливості сім'ї)

Тема: Мистецький крок до сімейного щастя

Тема: Духовно-моральні цінності сімейного життя

Тема: Про мужність та жіночість

Тема: Роль традицій у сімейному житті

Тема: Складові сімейного щастя

РОЗДІЛ 3. «Дитині про дитину» (про батьківство)

Тема: Майбутнє батьківство

Тема: Значення батька та матері для дитини

Тема: Наслідки батьківських прикладів

Тема: Традиції та інновації у вихованні дітей

Результатами реалізації комплексу тренінгових програм є не лише набуття знань, а й розвиток міжособистісних якостей, формування відповідних компетенцій, що є запорукою успіху у створенні майбутньої сім'ї.

Висновки

Розробленню та впровадженню комплексу тренінгових програм передувала попередня науково-дослідна робота: опрацювання здобутків вітчизняних та закордонних педагогів та психологів, аналіз рівня соціально-демографічної ситуації серед вихованців інтернатних закладів України, проведення анкетування серед вихованців 7-9 класів, опитування, бесіди щодо змісту тренінгових програм.

Всього прийняло участь 239 вихованців інтернатних закладів: 41% – хлопців, 59% – дівчат. Вихованцям інтернатних закладів було запропоновано оцінити ступінь готовності виконання ними сімейних функцій після вступу до шлюбу. На 1 місце було обрано сексуальні потреби та сумісне емоційне проведення часу, що пояснюється особливостями фізіологічного розвитку молодого організму. Надто меншого значення було надано моральним та правовим нормам поведінки в сім'ї, а також виконанню господарських зобов'язань. Натомість, сприяти духовному розвитку є характерним переважно для дівчат.

Щодо оптимального віку для вступу до шлюбу, то відповіді дівчат вказують вік 20-25 років. Відповіді юнаків розподілено наступним чином: 48% – вважають оптимальним віком для створення сім'ї 18-20 років, 32% – вважають, що вступати до шлюбу потрібно у віці 20-25 років, а 20% юнаків обрали вік від 25-30 років.

Аналізуючи відповіді юнаків, вважаємо необхідним зазначити, що у віці 18-20 років, 20-25 років в умовах соціально-економічного становища досягти матеріальної стабільності є дуже складним. Вказаний вік є найбільш актуальним саме для отримання професійної освіти, пошуку роботи тощо.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вдосконаленні соціально-педагогічної роботи в умовах інтернатних закладів України шляхом впровадження тренінгових програм з підготовки до сімейного життя.

Література

1. Буковинський А. Й. Навчально-методичний посібник для фахівців, які впроваджують програми підготовки до подружнього життя / А. Й. Буковинський, Ф. В. Фомін. – К.: Україна, 2014. – 172 с.
2. Вечерок Т. В. Сімейні традиції у моральному вихованні старшокласників : методичний посібник / Т. В. Вечерок. – Херсон : Айлант, 2004. – 84 с.

Information about author:

Liliya Yeremina – postgraduate student of the Department of Social Work, Social Pedagogy and Preschool Education of Melitopol State Pedagogical University named after Bogdan Khmelnytsky, Melitopol, Ukraine. E-mail: fznk04@mail.ru